

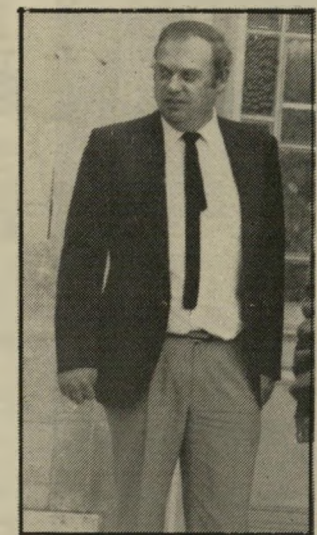
(המשך מעמוד 8)

(המשך מעמוד 8)

המישפט הרשיעם וקבע כי הוראה היתה בלתי חוקית בעליל, ואסור היה לנהוג על פיה.

אם בורקים את העובדות, כפי שהתגלו בעתירה בפני בית-הדין, הגבוה לצדק, נראה כי חור כאן מיקרה כפרקאסס על עצמו, אלא שהפעם קיבלו המבצעים חנינה, עוד לפני שנפתחה חקירה בעניין.

שופטי בית-הדין השפט העליון האינו רב קשב לטיעוני העותרים. הם נמנעו מלהעלות את הטענה של "זכות הע"

פרקליט זכרוני המרשה רק מתחילה

מידה. עניין "זכות העמידה" הטרור רבות את כל העותרים והם הקרישו ומן רב כדי ללמדו לפני הדיון.

על פי פסיקה רבת-שנים, אין לכל אדם זכות לפנות לבית-הדין המישפט הגבוה לצדק. זכות זו קיימת רק כאשר לעותר נגיעה אישית בעניין. הנימוק מאחורי פסיקה זו הוא הרצון להמעיט ככל האפשר את העתירות לבג"ץ ולא לאפשר לכל נודניק להטריד אותו.

מאחר שלאיש מהעותרים אין נגיעה אישית לחנינה שנתן הנשיא לאנשי השב"כ, היה עליהם להתגבר על מיכשול ראשוני זה. אולם ההפתעת הכל לא העלה בית-הדין המישפט את הרשיעה לבסס את זכות-העמידה, ונראה כי גם היועץ המישפטי לא יעלה אותה בצורה נוקבת.

ההסבר לכך הוא כי בשנים האחרונות פתח בית-הדין המישפט סיקר בעניין זכות-העמידה. במיקרים בהם ראה הבג"ץ כי נושא העתירה הוא אינטרס ציבורי חשוב, אין מקפידים על זכות העמידה. גישתו של בית-הדין המישפט לעניין עתירות החנינה מוכיח כי הוא רואה בכך עניין בעל חשיבות ציבורית ממדרגה ראשונה.

היחיד שיצא כבר מהעתירות הוא נשיא-המדינה, חיים הרצוג. שניים מהעותרים, עורכי-הדין אמנון ויצרני ועורכי-הדין יפתח ומירו, צירפו את הנשיא כאחד המשיבים לתיתרותיהם. אולם ההוצאתו של הנשיא מהדיון, אין, בעצם, משמעות מישפטית.

מכאן מישפטית אין כל צורך לצרף את הנשיא כדי לתקוף את החנינה. ניתן לעשות זאת בעקיפין, על-ידי כך שתוקפים את חתימתו של שר-המשפטים על כתב-החנינה. השר צאה המישפטית בשני המיקרים היא זוהה. אלא שיש פסיקה כי נשיא המדינה הוא חסין בפני תביעות בכל עניין הקשור לתפקידו. שופטי הבג"ץ העלו שאלה זו מייד עם תחילת הדיון, וגם פסקו בה תוך כדי הדיון. הם הוציאו את הנשיא מהמישפט.

אם יצליחו העותרים בבקשותיהם, יוכל בית-הדין המישפט הגבוה לצדק לצוות על שרי-המישפטים להאזות טעם מדוע לא תבטל חתימתו על כתב-החנינה שנתן הנשיא לאנשי השב"כ. כך יוכלו לעל השופטים לבקש משר-המישפטים והמפכ"ל לתת טעם מדוע לא ימשיכו בחקירת פרשת אוטובוס 300 ופרשת שיבוש הליכי-המישפט בוועדות-החקירה. אם יפסוק הבג"ץ כך, הרי שהפרשה לא הסתיימה, היא רק מתחילה.

(המשך מעמוד 7)

יתכן שהוא יהיה הקורבן העיקרי של הפרשה.

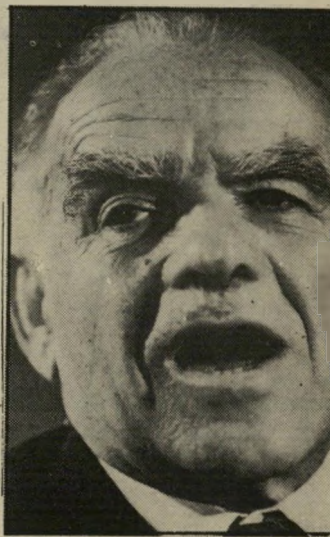
שדה הקטל

בל הוא לא היה הקורבן היחיד. אחד הקורבנות הוא נשיא המדינה, ומוסדה הנשיאות בכלל.

אין ספק שחיים הרצוג פעל לפי הכרתו הכנה. אולם הכרה זו התאימה יותר לשנות ה-60, כשהיה ראש-אמ"ן, ולשנות ה-60, כשהיה איש-רפ"י, מאשר לרוח שנות ה-80.

כ-25 השנים האחרונות קרה משהו בישראל. אין הציבור עומד עוד רום כשהוא שומע את שם הביטחון. אחרי יום-הכיפורים ומלחמת-לבנון רוצה הציבור לדעת, לשקול ולהעריך בעצמו. האמונה העיוורת עברה מן העולם — וטוב שעברה. הציבור התברר.

אחרי צברה ושאתילא קם הנשיא יצחק נבון, ובמחווה בלתי-רגילה של

ראש-ממשלה-לשעבר שמיר אחראי!

אומץ-לב ציבורי קרא להקמת ועדת חקירה. הוא ביטא באותו רגע את דעת המדינה.

השבוע, במצב רומה, קרא הנשיא חיים הרצוג לשים קץ ל"מחול השרים" — בהתכוונן לדרישת הציבור לחקור ולדעת. הוא עשה מעשה שבא לשרת את המיסדר הפוליטי, אך השנוי (כלשונו המטעה) במחלוקת עמוקה ביותר בציבור — מתן החנינה-לפני מישפט.

בציבור יש יחס חיובי להרצוג, שהצטייר כאיש שקול, אחראי, מוסרי וכן. יחס זה נפגע השבוע קשה. הנשיא היה מוטיב לעשות אילו נשאר מחוץ למחלוקת בנושא בעל משמעות כה עמוקה.

בכל טרגדיה שקספירית ישנה דמות היתולית, שתפקידה הוא להפוע ברגע של מתח עליון ולספק הפוגה. היועץ המישפטי החדש, יוסף חריש, הצטייר השבוע כדמות כזאת. כראשית השבוע התכנסו המישפטיים נים בשדרות-המדינה — אנשים האמורים להיות פקידיו ותלמידיו — ומתוך עליו ביקורת, בלשונו שלא נשמעה עדיין בישראל. אחרי אסיפה זו, לא נותר מקום חריש בתפקידו החדש. דש. נש מרביית הקהילה המישפטית הממלכתית מתייחסת אליו בוילווול כוה, וכמעט כבוו, מוטב לו ללכת הביתה מייד.

קשה לדעת למה שאף יוסף חריש, כאשר הרהיב עוז להיכנס לנעליו הגדולות של יצחק זמיר, בשיאה של פרשה שבה התגלה זמיר כגיבור מוסרי ומישפטי. השבוע הפך חריש לבדיחה ענומה, יחד עם אמרונת-ח"ל שלו, שפתו החלקה והצטרקיותו העגומות, יש בפרשה זו דמויות אמציות: הצלמים, העיתונאים והעורכים שפתחו במערכה למחתרת הרעה, שלוש מוריי השב"כ, יצחק זמיר, יצחק מרכי, אך בשרה-הקרב הזה פזורים חללים רבים — היוקרה והכבוד של אישים רבים.

(המשך מעמוד 8)

הסיבה לכך נעוצה, אולי, באישור שהשמיע ראש-השב"כ, אברהם שלום, לגילוי של העולם הזה. שמיר, על פי שלום, נתן לו הוראה כללית להרוג את המבצעים פיגוע מסוג אוטובוס מיספר 300. האישור ניתן לשלום על החשבון, מבלי שהיה צורך לבקש אישור לכל פיגוע בנפרד.

את זאת שמיע ראש-השב"כ בשיחה שקיים עם נשיא-המדינה, טרם ניתנה לו החנינה, וזה היה שיקול כבד למדי במתן החנינה לשלום ולאנשיו. זאת גם השמיע שלום בפגישה סודית שקיימה טרם פורסם. בפגישה נכחו הצמרחמד החדש, השרים אמנון רובינשטיין ומשה שחל, ושר-המישפטי טרה חיים בר-לב.

בנופיות, "נובחים". אנשי שמיר מנסים להרגיע את האווירה המתוחה, ואולי את עצמם. בטענה, כי הבעיה האמתית היא של פרס, לא רק של שמיר, שכן פרס כיהן כראש-מ"מ שלה בעת עבודתה של ועדת-בלטמן. ראש השב"כ הוא פקדו הישיר של ראש-הממשלה ולכן, גם אם לא ידע על פרטי האירוע, מחובתו היה לדעת זאת.

אי ידעה אינה פוטרת מאחריות! אמר שר בכיר בליכוד, ביום השני הסוער בכנסת. מקורבי שמיר הצביעו על כך שפרס, שאינו הפץ — עקב ועדת בלטמן, לטענתם — בוועדת חקירה, ואף לא הוכרז את המושג "ועדת חקירה" בנאומו בכנסת, בחר להשתמש בביטויים מניסוחים שונים על חקירה. הוא סומך, בעצם, על שמיר שיטרף את הקמתה של ועדת-חקירה בממשלה.

בינתים עצבנו של שמיר רעועים, והוא יורה בלהט כל הכיוונים: מלבד האמירות המפורסמות על "מתקן השפתיים" של נבון, ועל העיתונאים "שיצקעו וינבחו כמה ימים..." ועקב: "נגדי לא יצליחו להקים טריבונל!" אמר: "היועץ המישפטי הממשלה לשעבר, יצחק זמיר, הוא שהעליל האשמות על איציק מרכי" הוא כינה את דורשי ועדת-החקירה "בנופיות!" וריב כבסעתי-רגשות על המיזמה שנקמה כנגדו, להורידו מהשילטון על-ידי ועדת-חקירה, כשם שוועדת-מכתוב שרה-ביטחון אחרי צברה ושאתילא. "ההיסטוריה לא חוזרת על עצמה!" קבע בצעקה.

אסונות

איש לא זעק

המימשל מתמוטט. הבריקרטיה חוגגת ואנשים משלמים בחייהם.

שביתת-האחיות הגדולה נמשכה. איש לא יכול היה לדעת כמה חיי אדם תעלה. כי תוצאות ההונחה — כגון פיצעיליחץ קטלניים לזקנים — יתבררו רק בעוד ימים ושבועות. מועזות מכל היתה אדישות הציבור. השביתה המלה את התמור טטות המימשל, אייכולת הממשלה לפתור בעיות בעוד מועד ובצורה סבירה. הציבור התרגל לכך.

מוות בים. יתכן שקל יותר לתפוס תופעה כזאת כשהיא מתרחשת בוועיר-אנפין.

ביום השבת טבע גבר אלמוני בחוף תל-אביב, מול רחוב גורדון. במקום הזה קיימת מזה 52 שנה תחנת-הצלה. מזה שבועיים היא אטורה. על הסיבות המדויקות קיימת מריבה. ראש-העירייה, שלמה ("צ'יץ") להט, עורך מזה שנים מילחמת-קודש על קומץ המצילים, בעקשנות ובידקות-במשימה הראויה להחמאת שבהן שירת צ'יץ כאלוף. המצילים, קבוצה קטנה אך נחושה, השיבה לו באותה המטבע. בתי-הדין עסקו בפרשה זה פעמים ללא-ספור. הם קבעו כי איש

העיריה חייב לדאוג לשרותי-הצלה למרות שצ'יץ סבור כי המצילים מיותרים לגמרי. איכשהו נכנס לראשו שניתן לקיים שרותי-הצלה בהתנרבות והוא מתמך על ארצות רחוקות ושונות.

תוצאת המילחמה היא שמיספר המצילים הולך וקטן. אנשיו של צ'יץ טוענים שזה קורה באופן מלאכותי, שהמצילים מתחלים כדי להפעיל לחץ, ומנועים באוימים מאנשים הרשים להצטרף למיקצוע. המצילים מנופפים בתלושי-משכורת עלובים (פנסיה של 240 שקל לחודש ליקרית-לאיכב, המציל הוותיק אהרונצ'יק בראל, שהפך לאגדה חיה).

תחנות חיוניות נסגרו מחוסר כוח אדם. הציבור, שזוהו הבידור הזול והאהוב ביותר שלו, נכנס למימיהם, שהם בוגדניים מאוד, מבלי להבין את הסיכון.

אדם אלמוני מת בחוף גורדון, מול סוכת-ההצלה הסגורה והרגל השחור המונף. הוא מת בגלל מאבק בירוקרטי. איש לא זעק.

חיות

גללי הזיהוי

הקרנפים המרחרחים ובנות-היענה המחטטות

הקרנף רחב-השפה מקיים את הקשר עם בני-מינו בצורה מוזהר למדי. בטויליו היומיים הוא מרבה להתעכב ליד עצימות הגללים שהטילו קרנפים אחרים, ולפי ריח הגללים הוא יודע איהו קרנף-חבר הקדים אותו, ומתי, ליד הערימה, מה הוא אכל ומה שחשוב במיוחד — האם זה היה קרנף או קרנפה.

אולי זאת סיבה נוספת מדוע פחת מיספרו של הקרנף כטבע כמעט עד להכחדה מוחלטת. הסיבה העיקרית היא, כידוע, הציד הרב שעורכים בו בזכות קרנף, האמורות להכיל חומר המעורר את יצר-המין.

ומי שבאמת מתעניין בתופעת הקרנפים המרחרחים, יכול לעקוב אחריהם בספארי ברמת-גן (או, בשמו המלא: המרכז הזואולוגי תל-אביב רמת-גן). זהו פארק המשתרע על אף דונם (בריוק כשטח העיר העתיקה בירושלים), ובו מסתובבות מאות חיות אפריקאיות חופשיות בשטח, לא נעולות בכלובים.

גור קל מאוד. על שישית משטח הספארי קיים גם גר-חיות, הדואג לא רק לשמר חיות נדירות כמו הרוב הסורי החום (שנראה לאחרונה באיזור לפני 60 שנה, בסביבות מגדל שמש שבכרמת-הגולן) אלא גם מאוכלס באוכלוסי גר-חיות סטנדרטיים, מפיל אפריקאי הזוקק שישיה טון (והאוכל 200 קילו מויליון ליום ושונה 200 לטרם מים ליום) עד לגור דובים שגולד זה עתה (וההשוקל רבע קילו בדיוק).

אין זה מפליא שישיה טון (והאוכל למקום עליה לרגל למאות אלפי ישראלים בשנה (בדיוק כמו שעושים זאת, מדי שנה, 350 מיליון איש המבקרים בגני-החיות ברחבי העולם, בו הם יכולים לצפות בכמעט אלף חיות מ-150 סוגים שונים, וגם לקבל הסברים מלומדים מן המדריכים במי קום.

למשל: הפרכת הסברה כי בתי-היענה טומנת את ראשה בחול. האמת שזה רק נדמה כך. בתי-היענה פשוט מחטטת בחול, בחיפוש אחר גרעינים ועשבים להזנתה.

ומי שביקש לחטט בעולם החיות יכול היה לגלות השבוע, עם פתיחת עונת החופש הגדול בספארי (בו הוא נשאר פתוח לקהל לשמונה שעות ביום, בניגוד לשש השעות היומיות בחוץ), כי בין החיות בספארי מצויים גם בע"לי-חיים אכזזיים כגונאקו הדרום-אמריקאי, בעל הליכה המתנדנדת, קרוב-שפתחו של הגמל; העגור אדום-הראש, המתנשא עד לגובה של

1.70 מטר, וגם האליגטור הענק, מי משפחת התניניים, שאורכו של הגדול מסוגו מגיע עד שישה מטר וחצי.

תרבות

רבי-החובל הגיבור

מתי הורגים סירטיין וכיצד תופשים גנבים

ליותן בחכה הועלה, מה יעשו רגיי הרקקו? זאת כאמת שאלה טובה היא לקוחה מתוך רכבות הפיתגמים, המש לים, השיחות והמעשיות המאכלסים את ספר האגדה. אחד מרבי-החובל העכריים של כל הזמנים.

הוליותן שהועלה בחכה בשבוע שעבר לא היה אלא שרה-הינוד-והתרת בות יצחק נבון, אשר נידב, לרגל שבוע הספר העברי, את דעתו, כי מכל הספי רים העכריים ספר האגדה (שהופיע בראשית המאה) הוא החשוב, המעניין והנכבד בעיניו (העולם הזה 25.6.86). שמשון ודלילה. אוהבי-ספר סק רניים, שלא יכלו להבין מדוע העריף נבון רווקא את ספר האגדה על כל אחד מ-1947 הספרים העכרים החדשים שראו אור לראשונה בשנה האחרונה (ביניהם: 567 סיפרי סיפורת יפה, 454 סיפריילדים ו-230 סיפרי-שירה), נאל-צו לפנות למרפי ספריהם, בהם, יש לה ניה, מצוי, בכרובות בתים בארץ, ספר האגדה הדיכרי על 736 עמודיו הגי-דולים.

מה שהם מצאו שם, כאנתולוגיה מן המקורות העכריים הקדומים בטיגנון בהיר, פשוט, קל, נובע, נוח ומרווח (כלשונו של חיים נחמן ביאליק, אחד משני עורכי הספרי) היו דברים מסוג: "ראויה היתה (האשה בחייו של שימשון) שתיקרא דלילה: דילדלה את כוהו, דילדלה את ליבו, דילדלה את מעשיו!"

צדיקים ורשעים. ייתכן, כמובן, שמה ששבה את ליבו של נבון היו חוכ מות החיים, כפי שהו משתקפות מעל דפי-הספר:

רוב אלעזר רב שמעון מצאו לבלש אחד שהוא תופש גנבים. אמר לו: היאך אתה מכיר בהם? וכי לא לחיות הם דומים, שיוצאים ללילה ומתחבאים ביום? ושמה אתה נוטל צדיקים ומניח רשעים...

בוא ואלמדך מה תעשה: היכנס בארבע שעות (10 כבוקר) לחנות, וכשתראה אדם שותה יין, יושב ומחזיק כוס בידיו ומנמנם, שאל עליו. אם תלמיד-יחכם הוא, השכים לתלמודו; אם פועל הוא, תופשהו, גנב הוא! או שמא שבתה את ליבו של נבון המעשיה בחובל הגיבור?

חובל גיבור היתה לו ספינה, כבש את המים ואת הרוחות, באו עליו פיטטין והרג כולם. לאחר זמן... נשבתה ספינתו. התחיל מבקש רחמים מבני אדם...

אמרו לו: אתמול היית מכבש את המים והורג את הפיטטין, ועכשיו אתה מבקש מן אחרים שיצילו אותך? אמר להם: כל זמן שהיתה ספינתי קיימת, הייתי גיבור ולא הוצרכתי שרי סייעוני, ועכשיו — נשבתה ספינתי — נשבר כחי!"

לב ומעיים. אבל מעבר לסיפורי מעשיות משעשעים מלא גלוש ספר האגדה גם כמובאות שימושיות.

האם, למשל, קיים ישראלי ממוצע, שכיר מן השורה, ששכרו נשחק בשנה האחרונה, אשר לא יסיים עם הקביעה האומרת, "שלושה דברים קשים לגוף: מכת הלב, חולי מעיים וחסרונ-כיס ק' שה מכולם!"

אחת ערך יחד עם יהושע חנא רבניצקי, איש אודסה הרוסית כמור הו ושותפו להוצאת-הספרים מור ריה, קודמתה של הוצאת-הספרים דביר. שספר האגדה היה הרווחי ביותר מן הספרים שהוציאו שתי הוצאות-הספרים האלה גם יחד.